

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Ima.

Elmondta: **Petri Elek** e. ker. főjegyző a május 3-iki Tisza Kálmánné emlék ünnepélyen.

Felséges Isten, mennyei édes Atyánk a Jézus Krisztusban! Ki soha el nem fáradsz gondviselésed szent munkájában, hittel és bizalommal jöttünk fel szent házadba e déleesti órán, hogy áldjuk kegyelmedet és magasztaljuk jóságodat mindazon testi és lelki áldásaidért, amelyekkel minket, gyarló gyermekeidet, naponként elhalmozod. Magunkba szállva, életútunkra visszatekintve, annak minden fordulata-nál intező bölcsességedet látjuk, megtartó gondviselésednek nyomaival találkozunk, sőt még a megpróbáltatásokban is atyai jóságodat ismerjük fel.

Hála legyen ezért Neked, jó Atyánk! Hála legyen, hogy gondot viseltél rólunk minden időben, s támasztottál közöttünk időről-időre kegyes lelkeket és nemes szíveket, hogy serkentsenek minket a Te házad iránti buzgó szeretetre. Most is a kegyelet és hála érzésével gyűltünk össze, jó Atyánk! hogy megemlékeztél a mi áldott emlékü Nagyasszonyunkról, Neked adjunk hálát gondviselő jóságodért és soha el nem múló szeretetedért.

Végtelen jóságú Isten! szenteld meg és áld meg áhítatunkat. Fogadd kegyesen a hála és megemlékezés érzését, mely szívünkben felbuzog és cselekedjed, hogy mibennünk is az istenfélelemnek, kötelességtudásnak és egyházunk iránti szeretetnek ugyanaz a lelke éljen, mely megholdogult Nagyasszonyunk életét megdicsőítette.

Óh mi édes Vigasztalónk! légy kegyes megoltalmazónk. Jőjj és tölts ki reánk abból a Szentlélekből, mellyel apostolaidat meggazdagítottad. Jőjj, és add vissza hitünknek régi erejét; tölts be minket a Te házad iránti buzgó szeretettel, hogy a reánk bízottakat híven elvégezhessük, és abban a munkakörben, amelybe minket állítottál, szolgáljunk nagy Neved dicsőségére, anyaszentegyházunk javára, lelkünknek üdvösségére, szent Fiad, a Jézus Krisztus által. Amen.

Tisza Kálmánné emlékezete.

— 1914 május 3. —

Dr. Némethy Károly államtitkár megnyitó beszéde.

Amidőn a budai református egyházrész és egy, az emberbaráti örök célok szolgálatában álló egyszerű egyesület: a Nagypénteki református társaság, itt a budai református templomban ma emlékünnepet ül: úgy érzem én, tudom, úgy érezzük mindnyájan, hogy ez az emlékünnepe nem csupán egy kis társaságnak, nem csupán a budai reformátusoknak, sőt nem csupán egy felekezetnek különleges ünnepe, hanem ezt az összejövetelt egy olyan egyetemes nagyerejű gondolat teszi mély jelentőséggel teljessé, amelynek oltárához minden magyar nő, minden magyar ember igaz kegyelettel, bensőséges meggyőződéssel járulhat.

A magyar női eszménykép megtestestülésének: Tisza Kálmánné, Degenfeld-Schomburg Ilona grófnő nagy emlékének áldozunk ma.

Minden korszaknak, minden népnek, minden társadalomnak szüksége van ideálra. Még ha egy-egy meddő emberöltőben nem találkoznék is a kortársak között méltó ideál: kénytelen az ilyen sivár korszak vagy a múltban keresni eszményt, vagy a korszaknak aránylag legkülönb alakját eszményítéssel megnagyobbítani, hogy ekként ez a korszak gondolatvilágának és törekvésének méltó ideáljává válhassék.

Mi magyar reformátusok abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a legközelebbi hosszú emberöltőn keresztül olyan női ideált, egy modern Lorántffy Zsuzsánnát mondhattunk magunkénak, aki nem szorult eszményítésre, aki úgy mutatkozott legnagyobbnak, amilyen a valóságban volt, egy befejezett és összhangzatos egész, amelyikhez nincs hozzátenni, amelyikből nincs elvenni való.

Tisza Kálmánné a Degenfeld-családnak, ennek a nagyértékű nemzetségnek a sarja, amelynek gyökérszála eredetileg a Zwingli-Kálvin-féle reformáció hazájának, Helvéciának talajából táplálkoztak. Sarja egy olyan, szívvel-lelekkel magyarrá vált főúri családnak, amely a magyar református világnak állandóan vezető férfiakat adott. Maga is a kálvinista felvilágosított hithűségnek, egy hosszú életen át állandóan cselkedetekben, alkötésekben megnyilvánuló hitbuzgóságnak képviselője.

Épen ennek a budai templomunknak falán márványtábla hirdeti, hogy ez a mi templomunk „Tisza

Kálmánné buzgó gyűjtése segélyével épült. Sokan élénken emlékezünk még arra, hogy amidőn 1885-ben, Tisza Kálmán miniszterelnökségének 10 éves jubileumán, nála, mint az egyetemes református egyház vezérének a budai reformátusok is tisztelegni jártak, tőle azt a biztató ígéretet kapták, hogy ő is a maga részéről mindent megtesz a Duna jobb partján eddig hiányzó erőteljes egyházi élet megteremtésére. És mindjárt pár hónap múltán Tisza Kálmánné, mint a templomépítés pártfogó asszonya áldott kezeibe vette a mi ügyünket s fáradhatatlan buzgóságával hamarosan összegyűjtötte a templomépítés költségeinek felerészét. Gróf Tisza Lajos főfelügyelete alatt, az ő előkelő ízlésének és építészeti talentumának is egyik maradandó emlékeként felépült ez a mi templomunk. A jó Isten segítségével után első sorban a Tisza-családnak köszönhető, hogy Dévai Bíró Mátyás rombadőlt ekklezsiája századok múltán új és erőteljes életre kelt hamvaiból.

Ekként, bár Magyarországnak bármelyik református temploma méltán áldozhatna Tisza Kálmánné nemes emlékezetének, erre a legtöbb okunk mégis nekünk, budai reformátusoknak van, akiket templomunk minden megpillantása, akiket az Istenháza való minden belépésünk az ő nagy nevére emlékeztet szüntelenül. Ezért voltunk bátrak épen mi, épen a mi templomunkba gyűjteni össze a Tisza Kálmánné emlékét szeretettel gondozó szíveket.

De akármilyen boldogok lehetünk is mi, budai reformátusok, egyáltalán mi magyar reformátusok abban a felemelő tudatban, hogy Tisza Kálmánné nemcsak életében mondhattuk magunkénak, hanem ahhoz is jogcímünk van, hogy soha meg nem szűnő kegyeletünkkel a geszti sírholt lakóinak áldott emlékezetéhez elzarándokolhassunk: nem lennénk jó magyar reformátusok, ha hozzánk nem méltó felekezeti egyoldalúsággal egy Tisza Kálmánné emlékezetének kultuszát ki akarnók sajátítani.

Tisza Kálmánné alakja sokkal hatalmasabb, életének példája sokkal egyetemesebb, emlékezetének általános kultusza sokkal jogosultabb, semhogy ezt az önző kegyelet szűkkeblűségével magunk számára szabadna lefoglalnunk.

Mert hiszen Tisza Kálmánné alakja, mint a valódi női erényeknek összhangzatos megtestesülése, nem csupán a magyar református keresztyén nőnek, de a magyar nagyszonynak tökéletes mintaképe.

Az a fenkölt szellemű *hitves*, akinél hívebb, önfeláldozóbb, erősebb támasza alig volt egy emberöltőt meghaladó közéleti küzdelmes gyakran emberfeletti munkájában Magyarország egyik legnagyobb államférfiának:

a családi életnek, a családi szentélynek varázsától áthatott az az *anya*, aki a római Corneliaként gyermekeit tekinti legdrágább ékszerének és aki a magyar nemzetnek a férj államépítő munkáját tovább folytató fiút adott;

az az *istenfélő nő*, aki a magában véve is értékes felekezeti hitbuzgóságon felülemelkedve, az általános valláserkölsi felfogásnak világító és melegítő szövétneke volt;

az, akinek jó szíve életre hívta és felvirágoztatta a Jósziwegyesületet;

az, akinek minden hivalkodást és zajos feltűnést kerülő, de minden jóra annál fogékonyabb *altruista lény*e minden magyar kulturális és közjótékonyági munkának főalkatrészévé vált;

az az *igazi nő*, aki a mindenki tiszteletét kikényszerítő puritán egyszerűségnek, a felvilágosultságnak, a női bölcsességnek, a lelki gyöngédségnek és nemesességnek, a szívjóságnak, az odaadó hűségnek, az önfeláldozásnak, az élet nagy megpróbáltatásai között is a krisztusi türelemnek, egyszóval a légnemesebb értelemben vett női hivatásnak megtestesítőjeként élte le földi életét:

ez a nő, mint a magyar nemzet egyik legnagyobb államférfiának hitvese, a másiknak pedig édes anyja megérdemli azt, hogy Magyarország pantheonjában saját maga is előkelő helyet foglaljon el:

megérdemli, hogy a magyar nők őt a magyar nő egyik eszményképeként tekintsék, emlékét szívükbe zárják, példáját kövessék s szeretettel tovább adják utódaiknak;

megérdemli, hogy mindnyájan, mi magyar református keresztyének, mi magyarok, mindenha méltó tiszteletben tartsuk Tisza Kálmánné emlékezetét és nemes életének tanulságait a jelen és az eljövendő nemzedékek erkölcsi gyarapodására megörökítsük.

Legyen az ő nagy emlékezte örökre áldott!

Ünnepi beszéd

a „Nagypénteki Református Társaság“ által 1914 május hó 3-án Budapesten néhai Tisza Kálmánné gróf Degenfeld Schomberg Ilona emlékére rendezett ünnepélyen.

Elmondta: dr. Baltazár Dezső püspök.

Ki tudná megmondani, hogy a nagy halottak emlékezetének szentelt ünnepélyen mi termékenyíti meg jobban a lelki mezőt? A gyász-é, a maga csendes éjjelével, vagy a hála, kegyelet, amely ragyogó napjának teljes pompáját bontogatja? A sötét chaoszban volt-é nagyobb erő, melynek feszülő hatalmai a teremtő szó parancsára vártak; vagy a világos világban, mely a maga rendjét a gondviselő lélek sugallatára követi? Mi fejt ki jobban az áldásokat, virágok kelyhét, gyümölcsök gerezdjét? Az éjszaka-é, amikor a nyugvó tenyészetre rásírja harmatát, vagy a nappal, mikor biztató fényével, beszédes zajával a hideg mozdulatlanságot forró cselekvés versenyébe hajtja?

Mérjük ki az egyenlő osztályt eme tényezőknek! Gyászruhánk szövetét a kegyelet s a hála csillogó aranyával hímezzük tele s a veszteség könnyé-

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégibb könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

ben csillanjon meg az a sugár, mely hálaadást vetít vissza Istenhez, kinek kezében „az éjszaka is, mint a nappal fénylik és a sötétség is, mint a világosság”. A gyász merítse alá lelkünket az alázatosságba s a kegyelet szárnyaltassa fel a magasságba s a mi tisztaságot és nemességet ott lent a mélyben az alázatosság kölcsönzött neki, építsen befőle oltárt ott fenn, a magasban s az oltáron tisztelje, áldja, ünnepelje egy valódi emberi nagyság emlékezetét.

Boldog emlékezetű Tisza Kálmánné Degenfeld Ilona grófnő valódi emberi nagyság volt. Itt a templomban mondom ezt el. A templomban, melynek isteni rendeltetése nem tűr képmutatást. Mindenütt az igazságot kell mondani, mert mindenütt az igaz Isten ítélete alatt vagyunk. S még hogyha a vásáros világ kufár szelleme ott künn a piac porában, zajában fordítana is a nyelv igazán, itt látni, érezni kell a virágvasárnap Jézus ostorát, mellyel kitisztította a templomot a lélek és igazság megrontóitól.

Nemcsak az anyagi, hanem a szellemi értékek meghatározásában is különböző mértékek használatához szoktatta magát a világ. Pedig egy az érték mérő, tudniillik tárgyilag: a rendeltetés, alanyilag pedig annak betöltése. Az emberek különbözőtetés iránti hajlama odáig megyen, hogy még a differenciált emberi tulajdonságok mérlegelésébe is osztályozást vegyít. A nyugtalankodó lelkiismeret munkája ez. A nyugtalankodó lelkiismereté, amelyik az egységes törvény tűzpróbájától félti a maga könnyen éghető rongyait. Így a becsület egységes nagy kérdése elöl is az osztályozott becsületek labirintusába vonja magát. Pedig a becsület egy, változhatatlan és oszthatatlan t. i. a gondolat, szó és cselekedet abszolút kongruenciája, egyezősége egymás között és az Isten törvényével. Bárki is legyen alanya; a lényege, tisztasága ugyanaz; mint ahogy a harmat is ugyanabban az egyszerűségben és tisztaságban csillog a Viktoria Régia büszke ajakán, mint az országút harmoktól legázolt lapu-levelén. Kiadhatják a gyémántért a Dáriusok összes kincseit, fejedelmi koronák uralkodó ékességéül odatűzhetik, még sem lesz ragyogóbb, mint az a csillogás, amivel a zsenge fűszál hegyéről a harmatcsepp a napsugár csókjának visszaudivarol.

Így van a nagyság is! Vajjon a szikla-é nagyobb, amelyik örök hó patyolatától koronázott fejével lenézi az alatta csatázó fellegeket, vagy a piciny csira, melyben a földi örök élet káprázatos lehetősége honol? Az óceán-é, amelyik világreszekre vezet megsemmisítő ostromát, vagy az a könyecsepp, amiben egész lelkünket kiöntjük a jóltevő kezére? A hatalom-é, mely tüzes ostorként a világot végig veri, vagy az alázatosság, melynek a föld örökség szerinti bírása van biztosítva? Lehet nagy a tudomány, mikor ujjai körül csavarja a természet vészes erőit, de ugyanakkor nagy a lelki szegénység is, amely megsemmisülő odaadás boldogságával veti oda magát, az örök szeretet trónja elé. Lehet nagy a gazdagság, mikor kenyérrel milliók száját, játékkal milliók vágyát betöltheti; de nagy az az egyetlen fillér is, amelyben az aldozatos jóság erejének minden lehetősége kimerül.

Lehet valaki nagy tudós a tudományával, nagy államférfiú a bölcsességével, nagy fejedelem a hatalmával anélkül, hogy a valódi emberi nagyság keretét hiánytalanul be tudná tölteni. A názáreti mester, kiből „az Istenség teljessége jelent meg testképben”, az emberi nagyságot eként határozza meg: „aki nagy akar lenni közledek; legyen a ti szolgátok”; majd máskor a szabadságról beszélve azt mondja, hogy a szabadságot arra kell használni, hogy „szerelemből szolgáljunk másoknak”. Szabadon, szeretetből szolgálni másoknak. A valódi emberi nagyság ennek a törvénynek betöltésében áll.

Ha parancsra, kényszerűségből szolgálok: haszontalan szolga vagyok; ha hiúságból: nem vagyok a léha farizeusnál különb; ha magamnak szolgálok, az én dicséretem megtartása magamra marad. Hanem, ha a szolgálat igáját szabadon veszem fel, magáért az igáért, mert rajta elhivatásom jelét s az Isten dicsőségét látom tündökölni; ha az én szolgálatom a nyomoruságnak megelégtetést, a bűnnek felemelő kart, a könynek felcsókolást, a sebnak köteléket, a kétségbeesésnek fáklyafényt abból a forráshól ad, ami nekem is az Isten szerelmének gazdaságában ingyen adatott, akkor ha ködlik is a tudományom, tétovázik is a bölcsességem, s ha a hatalmam porba görnyed is: érzem, hogy megérintette homlokom az emberi nagyság koronája.

A testek fajsúlyát az a vízmennyiség határozza meg, amit a test a maga abszolút súlyával kiszorít. Az emberi nagyság mérőfoka, hogy szolgáljunk mennyi könnyet tud kiszorítani az emberi nyomoruság tengeréből. Kiszorítani a partra s ott a boldogság virányába vinni át. Ezzel a szolgálattal nő az Isten törvénye szerinti nagyság, a maga egyszerűségében és fenségében. A világ szerinti emberi nagyság úgy néz ki, mint a földön talpával álló piramis, melynek talpát itt lenn kiterjeszti a hízleg és a szolgaság; de amelynek palástja felfelé menve mind szélesebb vonul, a csúcson ott fenn még a nagy kárpit alatt bevégzi önmagát. Az Isten törvénye szerinti nagyság, tehát a valódi emberi nagyság pedig csúcsával érinti a földet, palástja fölfelé menve mindig szélesebb, mindig fényesebb, míg ott fenn a nagy kárpit felett az Isten dicsőségének végtelenjéig terül.

Tisztelt Közönség! Vehették észre, hogy amint lépcsőfokokként emelkedtünk az emberi nagyság tiszta fogalmához, odáig, ahol az emberi élet az Isten dicsőségének szent összhangjába illeszkedik bele, mind tisztábban, mind fényesebben, az áldásos példa mind termékenyebb melegével, a tisztelet

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalu-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

parancsolás mind térdre kényszerítőbb erejével körvonalozódott elénk annak a nagy asszonynak a képe, akiknek emlékezetét áhítatos kegyelettel jötünk itt össze felujtani.

Nagy volt azokban a dolgokban is, amelyek alapján a nagyság koronáját szokta nyújtani a világ; nagy azokban is, amelyekre a megdicsőítés fénye onnan felülől vetődik. Gazdagsága mellett az egyszerűség alázatával hajlott meg teremtoje előtt; a hatalom, mely akaratának vaskövetkezettségében jelentette ki kategórikus parancsait, szolgálattá lett örökké munkás kezén; szellemének, tudásának fénye mellett a hitvesi és anyagi gondviselés szelid csillagai soha se sápadtak meg; szíve melegének, jósága gazdagságának nagyobb birtokáért család és társadalom egymásnak szemrehányást nem tehettek soha.

Életében az a rendeltetés valósult meg, amit választottainak tartogat az Isten. Egyéniségének megosztottságában és összetételében, életének irányában és munkásságában a nőkérdés eszményi megoldásához szimbólumot adott a világnak. Viszont a világ tisztességet ad neki, miként az a nagyokat, a választottakat megilleti: kegyeletből és hálából hervadhatatlan koszorút; az Isten pedig szomszédos helyet jobbjá felől.

Ima a Tisza Kálmánné emlékünnepeleyn.

Elmondotta **Haypál Benő** budai református lelkész.

Örökkévaló Isten! Szent házadba sereglettünk össze, hogy hálát mondjunk kegyelmed áldásaiért és könyörögjünk áldó irgalmasságodnak javaiért. Ebben az atyai házban, ahol a fáradt lélek megpihen, a csüggedő erőt nyer, a szenvedő vigasztalást talál s a szíveknek tiszta szerelme és bizó reménye mennyei javakkal táplálkozik: mikor a buzgóság szárnyán fölibe száll a lelkünk mindennek, ami a földből sarjadzott: „úgy tetszik, mintha vigadva, ott volnánk, hol a menny lakói, a te királyi székednek, előtte letelepednek”.

Ide hoztuk szent házadba a mi lelkünknek Téged kereső, Téged áldó imdáságát, amelynek ereje atyai öledbe vonja fejünket s idehozta kegyeletes érzésünket, amely az el nem homályosuló hálának s az el nem fogyatkozó tiszteletnek napsugaraiból szó glóriát a nagyok homlokára, akik a te akaratodnak eszközei s a te dicsőségednek hordozói voltak mi közöttünk.

Egy hálában összeforrva, egy érzésben összefonódva állanak meg előtted a te gyermekeid, akik szeretik a te házadban lakozást és a te dicsőségednek helyét. S az eggyé forrt szívek Téged magasztalnak, hogy mikor ezt a hajlékot építettük a te neved félelmének fundamentumán az áldozó szeretet köveiből s az együvé tartozásnak, a testvéri érzésnek

erejével, akkor hozzánk való kegyelmed zálogául adtál nekünk tisztaságban tündöklő és szeretetben erős női szívet s áldásaid élő-csatornájává tetted azt. Szavába a te erőd költözött, a te erőd ébresztette fel és gyűjtötte össze népedet, hogy a szent buzgóságnak dávidi tüzevel és a te neved félelmében gyökerező salamoni bölcseségnek erejével épüljön e ház a te dicsőségednek helye s az emberek testvéri egységének hirdetője. Örvendező szívek himnusza, vergődő lelkek békességre sóvárgása, törődött embereknek bűnbocsánatért könyörgése szenteli meg ennek levegőjét. Idehozza a szülő kicsiny gyermekét, hogy atyai kezed óltalma alá helyezze; idehozza öntudatra ébredt gyermekét, hogy bennük való dicsekedését megossza embertestvéreivel, kegyelmednek javait megossza övelük. E szent háznak minden kövéhez ájtatos emlék fűződik. Igazság és irgalmasság lakoznak itt. „Csak a megfeszített Jézustól vett hitet hallják a falak”. Vigasztalás és békesség, bizalom és reménység áradnak széjjel innen. Áldd meg Uram azokat a kezeket, amelyek ennek építésén fáradtak. Szenteld meg azokról való emlékezésünket, akik ez építő munkában a buzgóságnak példaadói és irányítói voltak.

Taníts meg emlékezni bennünket jó Atyánk; taníts meg arra, hogy a te fényes templomod a jeruzsálemi, amely a szent hajdankor erőinek forrása volt s úgy emelkedett a hegyen, mint valami hatalmas őstörvény, amelyből a választott nép nemzeti és hitéletének ősi hagyományai vigyázó szemekkel tekintettek széjjel és örködtek; — e templom a tiltakozó és oltalmazó lelkiismeretnek fenyegető és intő ujjaként mered felénk, mert minden köve lerontatott akkor, amikor egyik nemzetség a másik ellen támadt az atyák gyermekükre törtek, a magzatok szülőik ellen támadtak, a testvérek egymást rontották meg s az igazakat megverték és gyűlölet prédáivá tették. Taníts és segíts bennünket, Uram, hogy a te békeséged templomának és dicsőséged hajlékának élő oszlopai legyünk, hogy e zavaros világban a Te templomaid ne csak az elmúlt időknek nagyságát s az elköltözötteknek halhatatlanságát hirdessék, hanem a jelenvaló idők szépségéről és a most élők életéről beszéljenek.

Ünneplő néped hálás érzése in úgy csillog az elpusztulás veszélyétől megoltalmazott gyermekek édes derüje, mint a virág kelyhén a tiszta harmat. A szent fiad halálának emléknapiján alakult társaság házában a holdog gyermekek kacagása a te országodért fáradó fiaid és leányaid tiszta imádságának égi visszhangja. Az elzúllás szirtes, meredek útjáról a szabadulás virágos ösvényére elvezetett gyermekeknek gondtalan vidámsága a mi értünk aggódó, gondok között élő lelkünknek édes jutalma. Ha a szeretet oltalmazó fedele alatt s a Nagypénteki Református Társaság otthonában élő gyermekekről, ha e szent háznak építéséről emlékezünk, lelkünk hálájának égfelé nyújtott kezével magasra emeljük annak nevét, akit Te hitünk szerint felmagasztaltál és hűségért, Krisztus-

„Meteor“ szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

nak érdeméért, kegyelmedből békességed osztályosává tettél.

A te kegyelmed napfényének csókjától virul ki lelkünkön az emlékezés, ez a csudaszínű virág, amelynek illata, a hála tehozzád száll fel, a magosságba. Te szenteled meg emlékező lelkünk búsulását és te öntözd meg búsulásunk könnyével a reménységünket. Vedd kedvesen jó Atyánk a mi halánkat, szenteld meg emlékezésünket, tedd élővé reménységünket, hogy legyenek ezek nemes elhatározásoknak kútfői és nemes cselekedetek ösztökéi. Ámen.

Tisza Kálmánné életrajza.

1839—1913.

A nőnek eddig általában nem igen volt egyénisége és így felesleges volt életrajza is. A mi hazánk azonban e tekintetben örvendetes kivétel. Magyarország az igazi nagyúri asszonyok jellegzetes földje és magyar református egyházunk még e tekintetben is elől jár. Szűzszent Margit, Rozgonyiné, Szilágyi Erzsébet, Zrinyi Ilona mellett ez az egyház mutatja fel a legnagyobb női jellemképet. Lorántffy Zsuzsánna Lónyai Anna, Bornemisza Anna, Bethlen Kata, Szondi Kenessey Zsuzsánna a magyar faj és jellem igazi mintaképei és kitünőségei valának, akikhez méltán sorakozik annyi nemes férjét, családját szerető; egyházat, iskolákat építő, a nyelvet és irodalmat szerető nagy úri asszonyunk s azok között első helyen b. e. Tisza Kálmánné szül. Degenfeld Schomburg Ilona grófnő.

Született Nyírbaktán, 1839 jan. 8-án. Atyja volt gróf Degenfeld Imre a tiszántúli egyházkerület híres főgondnoka, gróf Széchenyi kedvelt híve és követője, a nagy birtokszerező, kinek hódító ösztöneinél (hadvezérek vére folyt ereiben) és a magyar földet és vagyont megbecsülő képességeinél csak családja, hazája és egyháza iránti lángoló szeretete volt nagyobb. Édesanyja volt a dúsgazdag és hájos Beck Paulina, Téglás urának a fiasított leánya. Öten voltak testvérek *Gusztáv*, *Anna* (Herceg Odescalhy Gyuláné), *Ilona* Tisza Kálmánné, *Berta* (báró Podmaniczky Gézané) és *Emma* (gróf Károlyi Tiborné). A főúri gyermekek Baktán (Lorántházán) nevelkedtek és abban az igaz nemzeti, vallásos és minden realitása mellett is ideális környezetben nőttek fel, mely a magyar Degenfeldeket általában jellemzi. E családban a férfi nemcsak hazáját s annak alkotmányos szabadságát szerető büszke főúr, hanem

munkás honpolgár is; a nő, a feleség nemcsak nagyúri hölgy, hanem jó anya, hű feleség és gondos háztartás is egyszemélyben.

Nem csuda, ha az ilyen házban felnevekedett szépséges virágszálat az akkori birtokos nemes fiatal-ság vezére, a nagyszalontai egyházmegye világi képviselője: Tisza Kálmán megszerette. A geszti híres négyes fogat hej de sokszor is elrobogott az ötvenes évek végén Debrecen piacán, a Degenfeld-ház előtt, mely ma is ott áll a kistemplommal szemben (ma Podmaniczky-palota) s melyben a kerületi gyűlések, egyházi és iskolai gondok miatt gróf Degenfeld Imre családjával huzamosan tartózkodott.

A kerületi gyűlésre jöttek a nagyszalontai és sárréti magyarok is, de soha sem nagyobb készüléttel, mint 1859-ben a patens idején, akkor, amidőn Boros Bálint a gyűlést a császár nevében feloszlatta s amidőn Balog Péter h. püspök a gyűlést Isten nevében mégis megtartotta. A vidéki világi küldöttek hangulata adta meg a gyűlés alaptonusát s e hangulat a fiatal Tisza Kálmán nevéhez fűződött, akit a gyűlésre a vidéki fiatal-ság színe-java elkísért s akit a közönség fáklós menettel ünnepelt.

Ő volt ennek a nagyszerű jelenetnek is az igazi hőse, nem csuda, ha a lelkes magyar főúrnak gróf Degenfeld Imre főgondnoknak a szeme örömmel nyugodott meg rajta s nem csuda, ha legszebb, leggazdagabb, legbüszkébb főúri leánynak is megkaphatta a kezét. De az mégsem olyan könnyen történt, 1860-ban azonban mégis megtörtént. Ekkor volt a sokat emlegetett esküvő Lorántházán, a református templomban és az eskető pap ki lehetett volna más, mint a jóságos Balogh Péter, kit nagy szíve igazán nagyra tett s ki annyira a Degenfeld és Tiszacsaládokhoz forrott, hogy az első nagy Degenfeld fiát Gusztávot is ő eskette meg a szép Karacsay Melania comtessel Aranyosmedgyesen az erdélyi fejedelmek öreg várában. A baktai esküvőről még az akkori egyházi lapunk is megemlékezett s arról is tud, hogy a nyírbaktai kastély fényes lakomáján a felköszöntőt Balogh Péter és Teleki Domokos mondták. Ők kívántak szerencsét az új párnak a baktai és lorántházai néppel együtt, kik külön járultak a szeretett gróf kisasszony, az ifjú asszony elé. S nem is hiába, mert jókívánságuk mind beteljesült és a Tisza Kálmán házassága valóban a legboldogabb házasság lett. Azzá tette a jó feleség, a hű nő, a nagy lelkű, nagy tehetségű, magas műveltségű főúri hölgy s a nagy gonddal nevelt gyermekek István, Paulina, Kálmán és Lajos, kikben házasságukat az

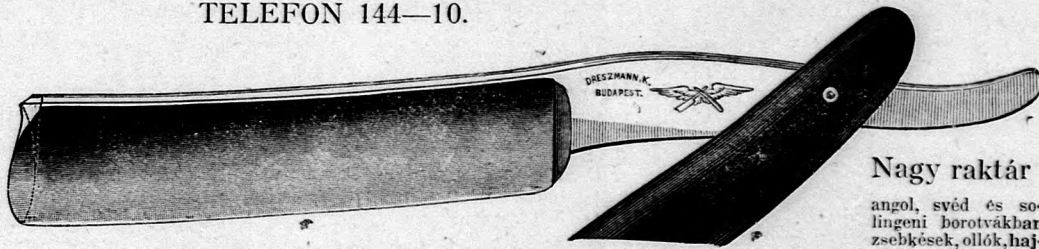
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készörülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készörülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készörülése 1-20—1-60 kor. A készörülések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkésesek, ollók, hajvágógép, fodrászat- és kertészeti cikkekben.

Isten megáldotta. Ezek gyermekkoráról, neveltetéséről csoda dolgokat tudnának elmondani a volt nevelők ma is, (egyét kivéve, mind élő, nagytekintélyű férfiak), de legtöbbet talán b. e. Nagy Ferenc, aki István nevelését vezette, akit itt Debrecenben több úri háznál még ma is úgy emlegetnek, mint jókedvű fiatal diákot, az önképző-kör rettegett bírálóját. De a többi testvére is itt Debrecenben tanult. A Degenfeld és Tisza-család még ma is őrzi azt a hagyományt, hogy a fiaknak lehetőleg itt a vén kollégiumban kell nevelkedniök.

Ilyen szeretettel és kedves emlékezéssel fordult Tisza Kálmán is Debrecen felé s a vén kollégiumról és a logubris tonusu civis városról később sem feledkezett meg. Akkor sem, midőn miniszterelnöké lett s Debrecennel való összeköttetése is megszakadt. A nagy Degenfeld Imre halálakor s férje halálakor is reagondolt elsőben. De ki beszélne most a halálról. Legjobb éveiben a férfi és legszebb idejében a nő. Tisza Kálmán miután elébb már az ifjúság vezére volt, nemzetének is vezérévé s a koronás királynak is első emberévé lett. Felesége pedig az ország első asszonyává, kinek mindenütt szerep jutott. Alapító tagja volt még régebben a nagy múltú Debreceni Nőegyletnek, most pedig elnöke és felvirágoztatója az Országos Kisdédóvó-egyesületnek, melynek köréből nőttek ki csaknem összes nőnevelési intézményeink. 1877-ben történt az, amely alkalomból Tisza Kálmánénak a Vasárnapi Lapok arcképét is közölték. A Linhard metszette kép rendkívül bájos, barna, nagy homlokú, kerekarcú, komoly, lenkolt tekintetű hölgyet ábrázol. Ilyen volt a Tisza Kálmán hitvese, Degenfeld Ilona grófnő 38 éves korában. A jó feleségnek, a szorgalmas háziasszonynak erényei nála a nagy tehetséggel és műveltséggel úgy egyesültek, hogy a magas állású nagy úri asszony, a legönfeláldozóbb anya s a hű feleség eszményképe maradhatott. Csak így vívhatta diadalmas harcait az ország első embere, csak így dolgozhatott hazájáért, egyházáért oly sokat a nagy, hogy gazdagságában, családjában, gyermekei neveltetésénél ilyen ritka nő és anya állott őrt, ki felvette és megosztotta az államférfi gondjait, de nem terhelte a napi élet kedvetlenségeivel és híven pótolta őt a nevelés nagy munkájában. Emellett a népnek és a szegénységnek is anyja és jótévője volt.

Megható-képet fest róla egyik életirója: Csiky

Lajos theol. tanár, midőn napi életét rajzolja s a geszti szegények iránti gondjait. Ilyen volt Kocsordon is, hová bús özvegységében Tisza Kálmánnak 1902-ben márc. 23-dikán történt elhunytá után vonult. A jó kocsordiának volt okuk megsiratni, midőn hosszas betegség után látszólag felépülve a régi kedves helyek, Bakta, Lorántháza s a hű testvérek meglátogatására indult. „Megújulunk a régi emlékek-nél, mint a tavasznak langy fuvallatán.“ Megújulunk míg tart erőnk, életünk, míg élnek kedveseink, kiket ölelünk. Majd elmerengünk a régi emlékeken s azokon is, akik itt hagytak. Aztán mi is elköltözünk hozzájuk. Miután gyermekeiben megérte a legnagyobb örömet, amit édesanya érhet, 1913 jun. 29-én meghalt Tisza Kálmán nagylelkű hitvese, 10 évig bús özvegye, Degenfeld Schomburg Ilona grófnő, a magyar nép s a református egyház nagy asszonya, a geszti és kocsordi szegények, a budapesti elhagyottak pátrónája, aki a kisdédóvó és nőképző mellett a Szilágyi Dezső-téri református templom építésében is olyan sikerrel fáradozott s a Nagypénteki Református Egyesületnek is alapító tagja és elnöke volt, akit övéi nem felednek s akit mi magyar reformátusok és magyarok is hithűségéért, hitvesi és anyai erényeiért, nagy áldozataiért, mint a legnagyobb magyar nők példányképét, szívünkbe záruk s kiról mi, debreceniek mindig kegyelettel és tisztelettel emlékezünk és akit haló porában is áldunk. Most, midőn a budaiak ünnepelnek, mi is emlékezünk.

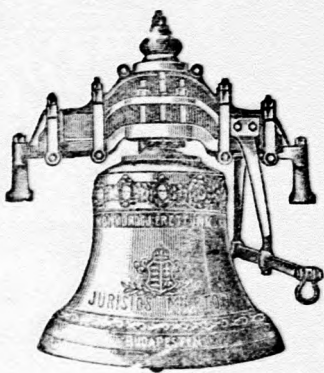
dr. Ferenczy Gyula.

Aránytalan képviselőtünk a főrendiházban.

III.

A protestáns, közelebről református felfogásnak az az álláspont felelne meg, ha a felsőházban egy hitfelekezeti püspöke sem foglalna helyet, sőt tovább megyek: ha felsőház egyáltalában nem is létezne, mert a mai demokratikus világnézlettel úgy is ellenkezik fennállása.

No de ha már létezik, milyen álláspontot foglaljunk el vele szemben?

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kintüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Nagy kár, hogy az utolsó pozsonyi országgyűlés akkor, mikor a karok és rendek tábláját népképviselői alpra fektette, — kár, hogy egyszersmind a főrendiház reformját végre nem hajtotta. Amint belenyugodott a felsőház mindenbe, a parlamentáris kormány behozatalába, jobbágyi viszonyok megszüntetésébe, sajtószabadságba stb., bizonyára belenyugodott volna egy radikális felsőházi reform keresztülvételébe, nehogy ellenszegülve, circumdederuntot énekeljenek e korhadt intézmény felett felbuzdult honfiak!

Mielőtt véleményt nyilvánítanánk állásfoglalásunkat illetőleg, idézzünk Deák Ferenc 1873 június 28-iki híres beszédéből: „Mindenütt voltak kedvésben részesült vallások, ez kezd szünetezni; de még sok helyen nem szünet meg, mert ezt a rendszert egy nap alatt megsemmisíteni nem tartozik a lehetőségek közé, minthogy gyökerei oly mélyen bele vannak vésvé az institutiókba, hogy azokat kitépni convulsiók nélkül nem lenne lehetséges. És ha mégis kitépni akarják: gyökereik újra kihajtanának, még pedig bujábban, mint annakelőtte!”

E bölcs mondás meggyőzhet mindnyájunkat, hogy egyházkerületeink határozatai hiábavalók voltak és volnának, ha azt kívánánk: „a róm. kath. és gör. kel. püspökök ne legyenek a felsőházban”. Jogászilag azonban olyan határozat is hiábavaló, mely azt mondja, hogy ha a róm. kath. és gör. kel. püspökök bentvannak, akkor a református és lutheránus püspökök is mindnyájan menjenek be! Ez esetben ugyanis több közjogi kérdést kellene kapcsolatosan elintézni, mihez a legkatholikusabb király hogy sanctioját könnyen adná — nagyon kétlem!

De eltekintve e közjogi nehézségektől, ha minden protestáns püspök jogosított a felsőházi tagságra, akkor mi reformátusok joghátrányt szenvedünk a lutheránusokkal szemben s az az anomália áll elő, hogy a kétszerannyi szinmagyar reformátust ugyanannyian képviselnék, mint a felényi, túlnyomólag magyarfaló pánszláv és közönyös német lutheránusokat! Ha pedig nemcsak minden protestáns püspök, hanem minden főgondnok is bekerülne, akkor meg egyenesen jogsérelem esne rajtunk, mert míg benünket, kálvinistákat csak tizen képviselnének, a lutheránusokat tizenegyen!

De ismételten hangsúlyozom, hogy nem felekezeti, hanem állami szempontból érvelek!

Mellesleg megjegyezve, az is hiba volt, hogy egyházi lapjaink alig-alig foglalkoztak e kérdéssel. Alig jelent meg néhány cikk, azok se keltettek nagy érdeklődést. A Farkas—Fejes polémia két cikkből állott csupán! A „Figyelő” 8 sorban oly érthetetlenül közölte a nagy közjogi kérdés tárgyalását, hogy egy másik egyházi lapunk kétszer annyi sorban vágott vissza e miatt. Erről a két polemiaról tudok csak! Pedig-pedig ily nagy horderejű dologban a sajtónak is tüzelni kellett volna a kedélyeket! Annak a szempontnak kellett volna irányítani a sajtót, hogy legyünk bármily kevesen a felsőházban s bár tudatában legyünk, hogy mindig kisebbségben leszünk: nem szabad közjogi állásunkat sem megingattatni, sem rajta rést üttetni!

És a sajtónak e mulasztása keményebb elbírálás alá esik!

Az eszmék csatájában résztvevett kedélyek sok oly dolgot feledtetnek, mit a higgadt sajtónak nem szabad feledni! Sőt ellenkezőleg, a figyelmet reá kell fordítani!

No de ha egyházi nagyjaink nem voltak eléggé agresszívek, ugyan világi nagyjaink mit végeztek a képviselőházban?

A reformjavaslat tárgyalását Péchy Tamás elnöke alatt Láng Lajos előadó vezette be. Kifejtette, milyen anomália, hogy a főrendiház ma is változatlanul áll feudális formájában. „Vota ponderantur et non numerantur” — volt irányadó!

A javaslat oly nagy szócsatát támasztott, kiváltképpen a 4. §. B) pontja oly hullámokat vert, hogy nem kevesebb, mint harminc szónok szólalt fel s ezek tíz módosítványt nyújtottak be csupán ez egy §. megváltoztatására, ellentétebbnél ellentétebbet. Volt köztük r. katolikus antisemita, localis érdekű és liberalis, lutheránus és semita, szabadkőműves és atheista, református felsőházas és nem felsőházas indítvány.

Lükő Géza tette az első indítványt, nevezetesen három-három évre egyházkerületenként választassék egy-egy református és lutheránus egyházi és világi képviselő, azzal érvelvén, hogy a protestánsoknál minden állást választással töltenek be, tehát nem igazságos dolog, hogy hivatalból legyen tagja egy püspök a felsőháznak. Majd kifejtette, hogy mily aránytalanul vannak képviselve a reformátusok. Míg 192 ezer görög katolikusra esik egy felsőházi tagság, addig a reformátusoknál 338 ezerre!

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

B. e. Tisza Kálmán miniszterelnök a következőkben replikázott: „Hogy ne a püspökök és főgondnokok vétessenek számba, hanem az egyházak válasszanak specialiter főrendi tagokat három évre, erre nézve, bocsánatot kérek, éppen mert azon nézetből indultam ki, hogy azért legyenek ott egyházi magas állásban levő egyének valláskülönbség nélkül, mert azok a társadalmi életbe mélyen bevágó hatáskörrel bírnak, mely hatáskörnek a törvényhozásban is képviseltetése helyes, én azt, hogy specialisan ezen célra — felsőházi képviseletre — válasszassanak, válasszassanak időhöz kötötten, magam részéről elfogadni nem tudom. Nem is látnék, még ha egy percre a protestáns álláspontra akarnék helyezkedni, semmi indokot rá, mert úgy a püspököket, mint főgondnokokat az egyház maga szabadon választja és azt gondolom, hogy akikre összes ügyeinek vezetését, kormányzatát bizza, az lehet neki leghelyesebb képviselője a felsőházban”.

Ez a beszéd b. e. miniszterelnök úrnak csak privátvéleményét tükrözi vissza! Mennyivel másképp tette volna a hatást reánk, ha e privátvélemény pl. az egyetemes konventen juttatja határozattá s a miniszterelnöki székéből mint konventi határozatra hivatkozik rá!?

Egy kis megjegyzést azonban így is kell tennünk erre a véleményre. Analog esetre hivatkozom, a horvátok felsőházi kiküldöttjeinek választására. A sabor a mandátum idejére, tehát jelenleg öt évre, választ kebeléből három tagot, kik a főrendiházba mennek be. Miért választanak ezek? Mert autonómiájuk lévén, egyedül ők tudják, kik legyenek a legméltóbbak e tisztségre! A primus inter pares elvének ez az eljárás nagyon is megfelelő.

Most kérдем, nekünk, illetve nálunk nem áll a primus inter pares elve? S ha igen, akkor miért sért, a törvényhozó hatalom e sarkalatos alapelvünket mikor kivételez püspökeink között?!

Tovább megyek. Nekünk nincs autonómiánk? Mely régibb, bástyázottabb (legalább az volt), mint a horvátoké! S azok a magyarfalók e joguknál fogva ha választhatnak, nekünk miért nem lehet?!

Ugy-e, mert azok acsarogtak, mi meg szerényen a csigaházba bújtunk!?

Miért ne volna nálunk is lehetséges a választási rendszer ez állásra? Elvégre ki tudja jobban, az egyház-e vagy a távol álló kormány, ki a legméltóbb e tisztségre?!

Hogy micsoda anomáliára vezethet az a „4. §. B)“, nagyon helyesen mutatott rá az 1884. konvent, bár én a kisebbségben maradt Fejes István-féle indítványt, t. i. a választási rendszert jogászilag is helyénvalóbbnak kell hogy tekintsem. Példával érvelek. X időben a három méltóságos püspök úr aggkora, de meg székhelye távolsága miatt nem vesz részt már a gyűléseken. A rangról azonban egyikük se mond le. Hiába agilis a másik két püspök, hiába volna nagy szükség hozzászólni az egyházpoltikai kérdésekhez, nincs modus változtatni a helyzeten. Y időben pedig mind az öt püspök távol tartja magát a politikai küzdelemtől s nem hajlandó vállalni a főrendi tagságot; úgy-e ez esetben sem segíthetünk a dolgon?

De vajjon történhetne-e ilyesmi akkor, ha választás útján töltenénk be helyeinket?

Bármily elismeréssel legyek is tehát b. e. Tisza Kálmán miniszterelnök úr munkássága iránt, ebbeli

nézeteit nem oszthatom, mert a kérdés megfejtésénél csak a kormányzás szempontjaira fektette a súlyt.

(Folytatása következik)

Dr. Kaesoh Lajos.

Kérdés és kérelem dr. Baksa Lajos konventi előadó urhoz.

Nem kirohanás akar e cikk lenni. Kérdésem és kérelmem útjaul a nyilvánosságot azért választottam, mert a seb, melynek orvosolhatása felől kérdést és kérést intézek, egyházaink és lelkészársaink legnagyobb részének nemcsak fáj, hanem őket valósággal kínozza. S ha kedvező feleletet nyerhetünk: ezreknek szolgál az megnyugtatólag.

Az adósegélyek szétküldése körül tapasztalt nagymérvű *időbeli különbség* indított a múlt évben három egyházkerületünket, de azt hiszem a többinek is csak meg volt az oka a feljajdulásra, hogy az egyházmegyéikből kapott panaszkodó és méltatlan-kodó felszólamlások alapján felterjesztést tegyenek az egyetemes konventhez az adósegélynek megszabott határidőben való kiadása iránt. Az egyetemes konvent 124—1913. sz. határozatában

„felhívja az egyetemes adóalap végrehajtóbizottságot, hogy az egyetemes adóalapról megállapított segélyeket a 291—1909. sz. határozat 1. pontjában előírt határidőktől (április—október) eltekintve az államsegély felvételétől számított 30 nap alatt utalványozza.”

Mikor történik ez a felvétel? Az 1913. évi konventi jegyzőkönyv 301-dik lapján van egy utalványozási irat a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által 1913. jan. 1-én kelteztve, mely a konvent méltóságos Elnökségéhez címezve így szól: „—útasítottam a m. kir. központi állampénztárt, hogy ezek összeg (t. i. az adósegély) első fele részletét *most azonnal* (tehát jan. 1.), másik fele részét pedig... július hó 1-én a református egyház konventjének mindkét elnöke által aláírt hivatalos... nyugtatókra... fizesse ki”. Ez iratból az vehető ki, hogy az adósegély évenként január és július hónapokban utaltatik ki a miniszterium által. Azt nem lehet feltenni, hogy a konvent elnökeinek múlték az esedékes és égetően szükséges összegek felvétele. Hol van hát a hiba és a késedelem, hogy a konventi határozat ellenére is, ma, több, mint *négy hónap* múlta után még mindig oda az államsegély? És így volt a múlt év őszén is! És mi lehet egyáltalában oka annak az évenként folyton megújuló késedelmezésnek és állandó bizonytalanságnak, mely e segélyek kifizetésének idejét környezi? Nem lehetne ezen változtatni? Vagy így kívánja ezt az autonómia dicsősége?

Azok, akik városokon lakva havonként mindig a legnagyobb pontossággal megkapják a maguk szerényebb, vagy dúsabb fizetését, el sem tudják gondolni, mily rettentő, sőt sokszor kétségbeejtő helyzetet teremt ez a rettenetes bizonytalanság falun a szegény egyházaknál és lelkészeknél. Az adósegély fennállása óta az egyházak leginkább abból fizetik lelkészeiket s tanítóikat. A hónapokkal előbb esedékessé lett adósegély pedig késik a bizonytalanság

homályában s nincs miből fizetni. A régi rendszer mellett az egyházak ősszel beadták egész évre a „belső emberek” fizetését s azon aztán úgy, ahogy éltek egész éven át. Most a fizetés kiszolgáltatás módjának és idejének ez a pedig annyira várt és óhajtott fennálló rendszere valósággal agyon-fizet és halálra gyötör bennünket. A földművelő nép jelen kétségbeejtő helyzete aztán még hatványozza nyomorúságunkat. Az ősszel a néptől jövő fizetés jó része kintmaradt. Mert a rettenetes csapásos esztendő miatt a nép egyszerűen fizetéképtelen volt. Azóta meg jórésze kivándorolt nyomorogni Amerikába. S kit súlyt mindez a legérzékenyebben? Az egyházat és a lelkeszt! Bizonyosnak látszó — óh, hogy csak *látszó!* — államsegély fizetésünket sem kapjuk s most mit csináljunk? Gyermekünk tömérdek tanítási költségei nemcsak összes fizetésünket lekötik és felemésztik, hanem évről-évre újabb és újabb adósságokba süllyesztenek. A fejünk nő, a gondolatunk megáll sokszor a gondtól és aggodalomtól, mikor közeledik egy-egy fizetési határnap. Azok, akiknek mi fizetni köteleztetünk, nem várnak, mert azok is abból élnek. Mi előttük nem menthetjük magunkat, hiába is mentenők azzal, hogy mi a fizetésünket nagyon rendetlenül kapjuk s hogy mi is várakozásra vagyunk kárhóztatva. Fizetni kell: *punktum!* Kesergő lelkem ösztönöz, hogy a rosszul kiszolgáltatott szerény fizetés késedelmes megkapásából származó fájdalmas, intim részleteket feltárjam. De szegyenlem. Ne lássa a világ a szegény magyar református lelkész nyomorúságát. Akik benne vannak, úgy is ismerik. Nagyságod pedig segítsen rajta. Én azt hiszem, meg lehet azt tenni, nem tudom elképzelni mi állhat az útjában, hogy mindenkor meghatározott időben jusson el az adósegély az egyházakhoz. Az autonómia nem teszi azt feltétlenül szükségessé, hogy 1912-ben júniusban és decemberben, 1913-ban áprilisban és novemberben kapjuk meg e segélyeket, 1914-ben pedig még mind e mai napig ne jusson el hozzánk még csak az értesítés és nyugta sem.

És legyen szabad itt tennem egy propositiót. A kerületi pénztár, mely kezdetben az adósegélyeket szétküldte és az egyházak közzé beállítottatott késleltető fórumként az egyházmegyei adósegély kezelő. Régebben a nyugtákat, amint megkaptuk, beküldtük a kerületi pénztárhoz s onnan annyi, amennyi idő alatt megjött a pénz. Most egyházmegyei nyugtagyűjtő helyek szerveztettek, amelyeknek útján kapjuk, közvetve, a segélyt is. Nyugta és pénz útja rendszeren egy hónap. Akár csak Amerikába és vissza. Ha ma megkapom és beküldöm a nyugtát, csak egy hónap múlva számíthatok a pénzre. A hat tanuló gyermekem után május 1-én már fizetni kötelezett összeget hogyan fizessem ki a még csak júniusban hozzám jutandó pénzből? Még június 1-én sem fizethetem. Phaedrus mesebeli rókájával kell magamat keserűen vigasztalnom: *nondum est matura!*

Most jön a propositióm. Töröljük el az egyházmegyei nyugtagyűjtődéket s az ezeknek adott fizetésből szerveztessék a konventi irodánál még egy állás, amelynek kizárólagos teendője legyen, lehet esetleg egyéb is, hogy az adósegély nyugtáit és az adósegélyt expedálja közvetlen az egyes egyházakhoz. Az ezúton elérendő gyorsaság, azt hiszem, nem

lenne a mai korban szegyenletes egyházunkra. Ha a konvent autonomikus szervezete egyházunknak, mért ne küldhetné az egyenesen és közvetlen a segélyt? Az egy és más fizetni valójukkal késedelmeskedő egyházaktól lefogandó tartozásokért nem helyes dolog büntetni a nem vétkezőket. El lehet azok ellen járni más úton is. Esetleg küldjön minden egyházmegye előzőleg felterjesztést és kimutatást az adósegélyből lefogandó tartozásokról a konventi irodához. Így megszűnnék a mai késedelmes és sok keserűséget okozó hosszadalmas eljárás s nem lennénk mi sem, szegény falusi lelkeszek szerény fizetésünk kiszolgáltatásának nyomorúságaival való örök küzdelemre kárhóztatva.

Kérem nagyságos előadó urat, legyen szíves nyilvánosan sokunk megnyugtatóra választ adni kérdéseimre és propositiómra s mindenek felett törekedni arra, hogy az adósegély kiutalása tekintetében ne legyen egyházainkra nézve örökös ex-lex.

(Badaló.)

Kiváló tisztelettel

Kazay Gyula.

ref. lelkész.

A középszabolcsi egyházmegye közgyűlése.

A középszabolcsi egyházmegye 1914. évi április hó 22-ik napján tartotta Nyiregyházán a vármegye nagytermében tavaszi rendes közgyűlését.

A régi nagy egyházmegye szétválása óta, ha sokan vagyunk is jelen, nem tudjuk megtölteni a vármegyeház tágas termét, most pedig hiányoztak is, a lelkészek közül is, a világiak közül is. Néhányan kimentették magukat, a legtöbbje azonban nem tartotta szükségesnek.

A közgyűlést Görömbei Péter esperes a hazai s egyházi életre vonatkozó magas szárnyalású imádságával, illetve a nyugdíjintézet életbe lépésének nagy fontosságáról s jelentőségéről tartott beszédével nyitotta meg. Az érdekes s a nyugdíjintézet jövő történet-írójának forrásul szolgáló beszédet az egyházmegye közönsége nagy figyelemmel s érdeklődéssel hallgatta meg s az imádsággal együtt jegyzőkönyvébe felvenni rendelte.

Az esperesi időszakos jelentés tárgyalása nyomán részvétellel emlékezett meg Antal Gábor, Fejes István, Balogh Ferenc s Sütő Kálmán egyházi életünk eme kiválóságainak elhunytáról. Emléküket jegyzőkönyveinkben megörökítjük s a gyászolóknak részvétírat küldését határoztuk el.

Meleghangú iratokban üdvözli egyházmegyénk dr. Tüdös István és Németh István új püspököket. Dr. Ujfalussy Dezső, Szabolcs vármegye kiváló főispánját s Andrassy Kálmán újonnan megválasztott egyházkerületi tanácsbíró. Jólesett látni egyházmegyénknek, hogy ezt a „prófétai” lelket méltányolja s észreveszi immár az egyházkerület nagy közönsége is, akinek apostoli építő munkáiban s lángoló szavaiban, mély tudásában mi már régóta gyönyörködünk.

9 ifjú tanító és tanítónő esküt tett kötelességeinek s az egyházi törvényeknek hűséges betöltésére. Az esperes megszívlelendő, komoly szavakat intézett

hozzájuk az eskü jelentőségéről s Isten áldását kérve rájuk s munkájokra, melegen üdvözölte őket az egyházmegye nevében.

A zsinat tagjainak választása tárgyában a nagybányai egyházmegyével egyetértve, felír az egyházmegye a régi módon megejtett választás érdekében.

A tiszafüredi egyháznak a lelkészválasztási törvény tárgyában hozott határozata felett napirendre tér. Nyilvánvalóvá lett a közgyűlésnek az a hangulata, hogy ő is kívánja az egyházi hatóságoknak a lelkészválasztásoknál befolyást biztosítani.

A felsőszabolcsi egyházmegyének a belkörü biztosítás érdekében hozott újabb határozatát nem teszi magáévá, mert hangját ma még nem tartja indokoltnak, de határozatának a kerületre való felterjesztésével ismételtan tanúsítani akarja, hogy a belkörü biztosításnak szilárd híve s a maga részéről annak megvalósítását föltétlenül kívánja.

Az esperes úr már körlevélben figyelmeztetett, most pedig a gyűlés színe elé vitte azt a szomorú jelenséget, hogy megdöbbentően csekély azon iskolai növendékeknek száma, akik a VI. elemi osztály elvégzéséről végbizonyítványt nyernek s ezáltal hazájuknak épen legmagyarabb polgárai esnek el polgári jogaiknak gyakorlásától. Egyházmegyei közgyűlés a jövőre nézve keresi az orvosszert, hogy a mi református népünknek az alkotmányos életre való jótékony hatása biztosítható.

Nyírmihálydiban a kényszerhelyzet nyomása alatt a maga részéről engedélyezi az iskola államosítását. A súlyos közterhek miatt sem az egyház, sem a község nem bírja az iskolafejlesztést keresztülvinni s a tanköteleseknek csak negyedrésze részesíthető iskoláztatásban. A lélek kész volna itt... de nincs anyagi erő.

Egyik egyházunkból igen szomorú jelentés jött a tanítónőről. Pályázott a törökszentmiklósi róm. kath. egyház egyik tanítói állására azon feltétellel, hogyha megválasztják, átlép a róm. kath. egyházba. Fegyelmi vétséget állapítván meg a közgyűlés, áttette az ügyet a fegyelmi bírósághoz. Egyik-másik tanítónk pedig törvény ellenére róm. kath. leányt vett el feleségül, egyezséget kötöttek ugyan, hogy gyermekeiket a református vallásban fogják nevelni s a tanító ígerte is, hogy igyekezni fog feleségét válásunk igazságáról meggyőzni s őt is egyházunk kebelébe vinni, de a lelkész ezt nem tartván elégnek, panasszal élt az egyházmegye előtt. A közgyűlést megelőző értekezleten igen élénk vitát váltott ki ezen ügynek az elintézése. Sokan, különösen a világiak, de néhány lelkész is, a lelkiismereti szabadságra hivatkozva elégnék tartották az egyház érdekeinek a gyermek átadásával való biztosítását s készek lettek volna eltekinteni a törvény rendelkezésétől, az írástudók s a törvénynek éber őrei azonban szigorúan ragaszkodtak az áttéréshez vagy a következményeknek 6 hónap alatt való levonásához. Végül a közgyűlés ezt is fegyelmi vétségnek minősítvén, a bírósághoz a döntést tette át.

Mi mindenesetre igen szeretnénk úgy megoldani e kérdést, hogy ne sorozhatnánk mi is a türelmetlenek közé. De bármit ítéljen is a fegyelmi bíróság, a tételes törvényre való hivatkozással, annak idején a lelkiismereti jogán a szeretet törvénye alapján követeljük a törvény e szegény szakaszának a tör-

lését! Elég, ha úgy a tanár, mint a tanító, házasság kötésénél arra kötelezi magát, hogy gyermekeit a református vallásban neveli.

A bírósági ügyek során igen sok: 9 közül 6 volt tanítók elleni ügy. 3 közigazgatási, 3 fegyelmi. Valami nagy dolgok nem voltak, mert „intés”, „fedés”-sel végződtek, de mégis nem örvendetes jelenség, ha a tanító az egyházzal vagy a lelkésszel örökösen harcban áll. Elférne közöttük is az „Ő” békesége!!

A közebédet az esperes úr, Gencsy Albert egyházmegyei gondnok, Andrassy Kálmán, dr. Ujfalussy Dezső főispán s Rác Gyula fűszerezték érdekes s humoros toasztokkal.

A hevesnagykunsági egyházmegye tavaszi rendkívüli közgyűlése.

A hevesnagykunsági ref. egyházmegye tavaszi rendkívüli közgyűlése folyó évi április 21-én tartatott Kisújszálláson dr. Horthy Szabolcs gondnok és Sarkadi N. Imre legidősebb tanácsbíró, mint helyettes esperes elnöklete alatt. Olyan szokatlan, olyan meglepő volt, hogy most az egyszer, annyi évek múltán, nem láttuk a maga helyén a szelíd esperesi arcot, kerestük-kutattuk, mi lehet az oka? S kitűnt, hogy az esperesnek sincs változhatatlan erőssége, egészí sége, mert, mint később tárgyalva lett, egy hónap-szabadságot kért, délvidékre vonulhatás végett. Bizony megrendültünk többen s mintha magunk is az öregség hervasztó szelét éreztük volna, annyival is inkább, hogy a zugi tanácsbíró is koránál fogva került a helyettes esperesi székbe. Node jönnek az ifjak! Bucsatelepre, Túrkevébe újonnan választott lelkésztársaink megerősítették, Medgyaszai Gyula kunmadarasi lelkész a tanácsbírói esküt letette, gyámpénztárnokká és pénzkezelővé Maklári Károly kunhegyesi lelkész lépett a néhai Szabó Sándor örökébe, noha a tanügyi bizottsági elnökség is nyomja vállait; Olajos Pál törökszentmiklósi lelkész meg a közigazgatási pénztárt vette át Szügyi Dániel dévanyai lelkésztársunktól. Egyházkerületi határozatok kihirdetése után a népesedési kimutatás helyesbítése következett, ami csak úgy lenne tökéletes, ha most is, mint 1900-ban, közölnék velünk a nemek szerinti kimutatást is. Az egyes egyházakból érkezett ügyek közül nagyobb vitát váltott ki a mezőtúri internátus építésének ügye; némelyek elodázní szerették volna, az egyházat a kölcsöntől, az egyháztagokat a pótdótól kímélni akarván; mások ellenben égető szükségnek tartották az építkezést, annyi bizonyos, hogy a mezőtúri gimnázium a maga jó hírével messze földről vonzza növendékeit, ezeket megtartani, szaporítani csak dicsőség, a közgyűlés az építés mellett döntött. Node annál nagyobb lett az elismerés Karcag¹ iránt, mely 18%-os pótdót vetett ki új adózási rendszerében; és szinte bámulatot váltott ki Tiszaigar, mely temploma és tornya rendbehozására 200%-os (kettőszáz!) pótdó kivetését határozta el. Ha ily magasan lobog a buzgóság lángja a fizeteskör is, mint a megszavazáskor: akkor meghajtjuk a tiszaiariak előtt az elismerés lobogóját, mert ily áldozatra példát még eddig a mi egyházmegyénk területén nem tudtunk! Rákóczifalvának az iskola-

államosítás nem engedtetett meg, pedig ez olyan különlegesség lenne, mert a lelkésztanítóságnak továbbra is fennállását nem engedi meg a miniszterium, tehát itt nem a megszokott szempontból kell elbírálni az ügyet; épen így visszatételezett ez egyháznál a tanítói személyi pótlék megszavazása is avégett, hogy a fedezet legyen előbb kimutatva. Kunmadaras a templomkertet vasráccsal vette körül; ez is szép, de még szebb, hogy ajándékba csináltatta egy buzgó egyháztag, követésre méltó szép példa! Az alapítványok bejelentésénél ki lett mondva, hogy az egyházfenntartási alap nem alapítvány.

A díjlevelek letárgyalása után került szóba az esperes úr szabadságolása. Készséggel megadtuk, óhajtván, hogy minél jobban megerősödve láthassuk őt! De ki legyen a helyettes esperes? Ez lett a fogós kérdés! Sarkadi N. Imre következett volna, koránál s érdemeinél fogva: de ő, egyházának Tiszassassnak a megye zugában fekvésénél fogva nem vállalta, pedig oly jól esett volna, hogy a „zug”-ból is legyen, hacsak egy hónapig is esperes! Szügyi Dániel deványai lelkész meg a közigazgatási pénztár terheitől is csak most szabadult meg, noha kifogástalanul kezelte: a h. esperesi teendőket, gyenge egészségére tekintettel, még úgy sem kívánta. Következett Török Imre kisújszállási lelkész, ő bírja, fiatal, viselje egészséggel, talán egykor cum jure sucessionis! Eleget segített ellátni az egyházmegyét s mint főjegyző, úgyis ismeretében van az ügyeknek. Egy tanácsbírói állás is betöltésre vár május 31-iki lejáratával, erre Szász Gusztáv tiszakúrti lelkész neve lett hangoztatva, ki számvevői minőségében több év óta forgolódik az egyházmegye szolgálatában hűséggel, sikerrel. Mondanom sem kell, hogy a fehér asztalnál, kedves felköszöntőkben nem volt hiány, csak az új tisztviselőkért feledtek el üríteni pohárt: de úgy is meg lehetnek győződve, hogy szívéükből óhajtuk, viseljék hivatalukat minél tovább mindnyájunk örömére s önlelkük meglegedésére!

A gyűlés kedvező időben, derűs hangulatban folyt és — ami ritkaság — még naplement előtt bevégeződött. Szinte kezdjük már otthon érezni magunkat Kisújszálláson, oly gyakran fogad ez egyház a kebelében; ha másutt nem fogadhatnak építkezés, szoborleleplezés vagy más okok miatt: akkor Kisújszállás mindig tárt karokkal vár. Gyönyörű és kedves dolog is ez minden egyházi képviselőknél: csak a Tiszazug zúg miatta, mert ennek három napig tart ilyenkor az egyházmegyei gyűlés, t. i. egy nap oda-utazás, egy nap a gyűlésezés, egy nap a visszautazás. ...S még csak helyettes esperesi székhellyel sem büszkélkedhetünk! Ez lett volna az első, vajjon lesz-e reá valaha még alkalom?!

Tiszazugi.

IRODALOM.

— **Hit és tudomány harmóniája.** Külön füzetben a napokban megjelent az a beszéd, amellyel Bernát István a Kálvin Szövetség elnöke megnyitotta a Dunamelléki református egyházkerület 1913 október 18-án tartott egyházi értekezletét, mely méltán igényt tarthat azok érdeklődésére, akik szívesen fog-

lalkoznak komoly kérdésekkel. Oliver Lodge a birminghami egyetem rektorának a legutóbbi tudományos felfedezéseken alapuló beszédét idézve, felhívta a hallgatóság figyelmét arra, hogy a fejlődés alól nem kivétel a tudomány, sem a Voltairen kezdve tévednek azok, akik úgy vélekednek, hogy a tudomány egyedül méltó arra, hogy az embereket az élet útján vezesse. A nagy angol tudós figyelmezteti a tudomány dogmáira támaszkodókat, hogy a csalhatatlanságukba vetett hit gyenge lábon áll. A tudásnak és az észnek határai vannak s míg az értelem az emberi természetnek csak egyik alkotó része, az érzelmek, intuíciók és ösztönök sokkal régebben vezették és vezetik ma is az emberek millióit. Amit nem látunk ma, azt visszaútasítani nem szabad, mert ami még ma megfejthetetlen, az holnap bebizonyítva lehet. Lodge a kontinuitásnak híve. Szerinte az idő és tér, ha nem határozható is meg, tagadni nem lehet, hogy létezik. A tudósok látják az élet nyilvánulásait, de nem az életet magát. Az élet, a lét teljes megértéséhez a tudományon kívül még valami kell. A párisi híres orvos Charcot mondása, hogy a hit gyógyít és pedig gyógyíthatja nemcsak a fáradt lelket, hanem a testet is. A természettudomány művelője Lodge meggyőződéssel állítja, hogy habár az élet az anyaggal kapcsolatos, az egyéniség fennmarad a testi halál után is. A *discarnate intelligence* néha befolyhat az anyagi dolgok intézésébe s remélhető, hogy eljön az idő, amikor felfedezhetjük azokat a szálakat, amelyek a szakadékot átfonják. A mindenség nagyobb szerű, mint ahogy képzeljük s egyetlen módszerrel nem meríthetjük ki kincsét. Ez a gondolatmenet új bátorságot nyújt, új perspektívát nyit, — mondja előadó — oda kell jutnunk, hogy belássuk, hogy az anyag, a gazdagság az élet teljességéhez kevés, sőt annak nem is legkevesebb része.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Gróf Degenfeld szlavonai útja.** A Szlavóniában lakó magyarok lapja a Polónyi Zoltán szerkesztésében megjelenő Szlavonai Magyar Ujság megértő és rokonszenves hangon méltatja a gróf szlavonai útját, bő, részletes leírást ad arról és vezércikkben az első pünkösztől szent eseményekből (sok nyelven szólás) kiindulva a magyar református egyház azon elbánását fejtegeti, hogy kétségtelen magyarsága és hazafisága mellett saját nyelvükön beszél híveivel. Magyarul a magyarokkal, németül a németekkel és horvátul a horvátokkal. Különösen feltűnt ez a körülmény a szlavonai út alkalmával, midőn a gróf és környezete magyarul felelt s beszélt a négy-ös magyar szlavóniai falu lakóival, németül a belimirováci, banovcei, becsmeni és beskai svábokkal, horvátul a tordinciekkel. „Felejthetetlen benyomást gyakorolt mindenkire — így folytatja tovább a cikk, — ami p. u. a tordincei templomban történt. A magyar

urak az általuk is ismert és használt melódiákat együtt énekelték a horvátokkal. Ugyanez történt a német egyházakban. A nép pedig tüntető lelkesedéssel és szeretettel fogadta őket mindenütt, mert megérezte, hogy szeretettel közelednek hozzá és az ő nyelvükön szólnak. A horvát róm. kath. papság magatartása a szlavóniai kath. magyarsággal szemben — jól tudjuk — ezzel éppen ellenkező. Ridegen kerülnek minden közeledést magyar hűveikkel s ridegen elutasítanak minden kérést a magyar nyelvnek az isteniszteletben való érvényesülésére nézve. Tudunk szlavóniai róm. kath. lelkészeiről, ki azt mondotta, hogy inkább kutya ugasson a templomban, mint magyar ének zengjen. Ime, így ítélnék a magyar katolikusok a szlavóniai kath. papokról és a magyar református egyház nagy emberéről gróf Degenfeld Józsefről...

— **Tisza Kálmáné emlék ünnepe.** A Szilágyi Dezső-téri templom művészi jellegű építmény. A templom főrésze körül sejt szerűleg kerek szentélyek megannyi oldal hajók sorakoznak. A lelkész személye háttérbe szorul az ilyen templomokban s nem is láthatja mindenki, míg a szószéken meg nem jelenik. A templom az ilyen beosztás miatt nem visel magán egységes jelleget és élesen elhatárolt részekre tagolódik. Valószínűleg ez volt az oka, hogy az emlék-ünnepély szónokai a szószékből s palástosan beszéltek, minek következtében az ünnepélynek meglehetősen rekviemszerű jellege lett. Csak ennyi kifogásunk lehet a rendezés ellen, mert különben az ünnepély maga egyike volt a leghatásosabb s legsikerültebb kálvinista felvonulásoknak. Szép, átlátszó volt a Petri Elek bevezető imádsága, benső és közvetlen a dr. Némethy Károly megnyitója, fenszárnyaló, hatásos és tömör a dr. Baltazár Dezső emlékbeszéde és lírai a Haypá! bezárója. A Nagypénteki Ref. Egyesület tagjai, elnökei, elnöknői, tiszteletbeli elnökei kitétek magukért. Ritka előkelő közönség töltötte meg a nagy templomot. Ott voltak Darányi Ignác, Hlosvay államtitkár, dr. Antal Géza, Németh István dunántúli püspök, más magas méltóságok, főrendek, képviselők, egyházi és világi notabilitások, a család képviselői. És ott voltak a debreceniek (a Tisza-ház volt nevelőit Géresi Kálmán tankerületi főigazgató képviselte), a család ismerősei (Tóth I. építész), a debreceni iskola és a kerület képviselői. A vidékről debreceniek voltak a legnagyobb számmal. És ott voltak a hálás budaiak, budapestiek, mindenek felett a Nagypénteki Ref. Társaság, Nőképző tagjai. Előkelő úrnők és urak s az árvák s elhagyottak közül is számosan. A hálás emlékezés könyvesepjei ragyogtak a szemeken s azokban tükröződött vissza egy napba öltözött fényes kép, Tisza Kálmáné Degenfeld Schomburg Ilona grófnő a'akja, kinek emléke legyen áldott.

— **Kossuth szobra.** Méltó keretben és méltó pompával leplezték le Debrecenben a Kossuth Lajos szobrát. Maga az emlékmű is hozzájárult a hatás növeléséhez. Három részre oszlik ez, a magas talpazaton álló lelkesítő szónokra, a főrendiház s a mívelt úri osztály jobboldalon álló, kissé teátrális csoportjára s a zászlót emelő honvédre. Az összekötő kapesot a nagy szónok alakja alkotja, aki nélkül a különben sikerült csoportok teljesen különválnának, az összefüggés így is jobbnnyira csak magyarázatos, tehát nemileg laza. De nem változtat azon az örömdetes tényen, hogy az egész szobormű összbenyomása mégis tetszetős. A leleplezés pillanatában ez a hatás még épen elementáris volt. Szép volt a dr. Tüdős emlékbeszéde, megkapók a többi részletek, a Kossuth Ferenc levele is. A koszorú tétel (A főiskoláét dr. Kun Béla rektor tette le.) A tetszés moraja futott végig a tömegben, midőn a főrendiház és a képviselőház koszorúit feltüntek s gróf Degenfeld magas alakja szép magyar díszben a talpazaton megjelent. Apponyit, Károlyit lelkesedve ünnepelték és a nagy eszmét is, melyet nekünk immár Kossuth Lajos érc alakja személyesít.

— **Darányi Ignác beszéde.** Ez a beszéd a Dunamelléki egyházkerület közgyűlésén hangzott el, nem nekünk szól, de mi sem mellőzhetjük hallgatással, mert mi is érthetünk róla. A népiskolák kérdésében és a keresztyén unió tekintetében ugyan bizonyos mértékig eltérő véleményen vagyunk, de egyebekre, többek közt a lelkészképzésre nézve annál inkább egyetértünk s a befejező intelmet („addig dolgozzunk, míg nappal vagyunk...”) különösebben megszívlelendőnek tartjuk.

— **Az egyházkerületi gyűlés tagjainak b. figyelmét felhívjuk,** hogy a gyűlés első napján szerdán a debreceni gimnázium épületének felavatására este félhétkor ifjúsági színi előadás lesz a tornateremben. Sophokles Antigonéját adják elő (némi rövidítéssel) görög eredetiben a diákok s Mendelssohn kardalait éneklik hozzá. A rendezőség az érdeklődő kerületi tagok számára is óhajt helyeket biztosítani, mielőtt a helybeli közönség közt a jegyeket áruba bocsátaná. Külön meghívót nem bocsát szét. Ezúton kéri tehát őket, hogy amennyiben az előadáson részt akarnak venni, jegyekért szíveskedjenek május 20-ig Osváth Ödön ref. gimnáziumi tanár úrhoz fordulni. Belépődíj személyenként 2 korona. A jelentkezés kötelező. Az előadásról jövő számunkban bővebben is lesz szó.

— **Tanárválasztás.** A szatmári református tanító-nőképző fenntartótestülete György Endre fenntartótestületi gondnok elnökelete alatt április 23-án délután igen népes gyűlést tartott, melyen három rendes tanári állást töltött be. A pedagógiai tanszékre Jelszegy István székelyudvarhelyi főgimnáziumi

tanár és okleveles lelkész, a vallástörténet földrajzi szakcsoportra László János szakvizsgát most tevő bodrogkeresztúri lelkész közfelkiáltással egyhangúlag lettek megválasztva. Erős küzdelem volt a magyar nyelvűszakos tanszéknél Széll Ilona felsőleányiskolai helyettes tanárnő s ez állást, mint helyettes jelenleg is betöltő Vass Juliska tanárnő között, amelyből titkos szavazás után 32 szótöbbséggel az utóbbi került ki győztesen.

— **Gönczy Pál utolsó tanítványa.** A múlt héten meghalt Hajduszoboszlón egy érdekes öreg iparos ember, Gáti Lajos, élete 82-ik évében. Arról volt nevezetes, hogy Gönczy Pál államtitkár a zeleméri mezőgazdasági népiskolában 2 és fél éven át tanította a gazdasági ismereteket. Gáti Lajos az osztályában harmadik tanuló volt előmenetelre nézve. Persze, akkor még Gönczy Pál is egyszerű néptanító volt s csak élete további küzdelmes részében tudta magát az egyszerű szoboszlói fiú az államtitkárságig felküzdeni. Gáti Lajos nagyon szerény viszonyok között élt, csaknem munkaképtelen volt már s bizony a betevő falat is nem egyszer hiányzott Gönczy Pál néhai tanítványának asztaláról. Vele a zeleméri mezőgazdasági népiskola utolsó tanítványa szállott sírba.

— **Egy amerikai theológus a debreceni theol. akadémián.** Érdekes hallgatója van most a debreceni theológiai akadémia tanárainak: *Holt H. E.* észak-amerikai egyesült államokbeli presbyteriánus lelkészjelölt személyében, ki már múlt évi augusztus közepe óta hazánkban tartózkodik, s Pécelen Forgács Gyula lelkésztől tanulta a magyar nyelvet, melyet ma már tisztességesen jól beszél. Még 6—7 hónapot szándékozik hazánkban tölteni, mindenütt a népvizonyokat s az egyházi életet tanulmányozva, mert, mint a fentnevezett egyház alapítványosa, ha haza megy, a Magyarországból kivándorlottak valamelyikének akar és főg — magyar nyelvű lelkésze lenni. Új dolog ez is s érdekes és értékes mozzanat kivándorlott testvéreink lelki gondozásának területén.

Egy hős papné szomorú vége. Özv. Jánosí Béláné, volt beresztelki lelkésztársunk özvegye, férje elhunyt után nehéz küzdelmet vívott gyermekei neveltetéséért. Később postamesterséget kapott *Déda* községben, hol csendes elvonultságban élt terhes munka közt. A múlt hetekben egy reggelen szíve táján két hatalmas szűrt sebbel, átvágott ütőérral találták lakásán. Bűntény mellett bizonyít az is, hogy a pénztár 1000 koronája hiányzott. A rablógyilkosok még nem kerültek kézre. Ez a hős asszony szomorú vége. Szegény özvegy papnét jósága sem vértette a gonoszok ellen. Négy kis árvája maradt. (R. Sz.)

— **Nagy Gábor dr. halála.** Csütörtökön délután temették el dr. Nagy Gábort, Sass Béla kollégiumi tanár

sógorát, Nagy Elek nánási főgimnáziumi igazgató testvérét, óriási részvét mellett. A Péterfia utcai gyászházban üveg koporsóban helyezték ravatalra a tetemet. Kora reggeltől a temetésig sok százan zárandokoltak el a díszes, babérrerdős ravatalhoz, hogy búcsút vegyenek volt kedvelt emberüktől. Délután négy órakor óriási szárkofágba helyezték az üvegekoporsót és kezdetét vette a gyászszerartás. Dicsőfi József lelkész búcsúztatta el a halottat, akit ezer főnyi sötétlő tömeg, koszorúk halmazata, a gyászolók végtelen kocsisora kísért a Hatvan-utcai református temetőbe. A gyászmenet élén vonult a debreceni ügyvédi kamara, az ügyvédszövetség testületi küldöttsége s Hajdúnánás, ahonnan néhány év előtt Debrecenbe költözött, egész vezető társadalma. A sírnál az ügyvédszövetség nevében dr. Kölcsey Sándor búcsúzott el a szeretett, volt elnöktől, Kiss Imre a hajdúnánási dalkör búcsúszavait tolmácsolta, Dávid Mihály pedig a polgárok nevében beszélt. A kollégiumi kántus s a nánási dalárda felváltva pompás gyászdalokat énekeltek.

— **Levelet írt Baja Mihály** az egyház főgondnokának, Györffy Lajosnak, melyben szép szavakkal köszöni meg a türkevei református gyülekezet kitüntető bizalmát s jelzi, hogy július elején hajlandó elfoglalni állását. Hír szerint úgy a választó polgárság, mint a hivatalos körök nagyszerű fogadásra készülnek az új lelkipásztorral szemben s már most szervezik a programrendező bizottságot, mely június utolsó vasárnapján, *Péter Pálkor* tartja legalkalmasabbnak a beköszönést.

— **A pozsonyi diakonissza-ház.** Nagy ünnepük volt május 3-ikán a pozsonyi evangélikus testvéreknek. Ekkor szentelték fel az új diakonissza házat. Diakonisszák már voltak ezelőtt is Pozsonyban, de nem volt állandó otthonuk. Most már az is van. Nagy ezért a pozsonyi s az egész evang. egyház öröme és méltán. A Megváltó parancsai most kezdenek náluk teljesebbé menni. És nagy örömeink lett nekünk debreceni reformátusoknak is, mert mi is alig várunk már a napra, amelyen a debreceni református diakonissza intézet és diakonisszaképző megnyílik.

— **Közös protestáns bizottság.** Folyó május hó 15-én délután 4 órára van összehívva a közös protestáns bizottság. Nagyonfontosságú testület ez, de érdemét titok takarja. Közös sérelmeinket és érdekeinket képviseli s keres az elsőre írt, a másokra kielégítést. Meglehet érteni tehát, ha nem tárgyal nyilvánosan. Csak az a fő, hogy sikert tudjon felmutatni s ezt őszintén kívánjuk is.

— **Segélyek sorsa.** Nem győzven az egyes tudakozódásokra egyenként válaszolni, ezen a helyen értesíti az egyházkerületi pénztári hivatal az érde-

kelteket, hogy sem az adósegély, sem a káplán-tartási költség, sem a közigazgatási segély nem érkezett még meg az egyházkerületi pénztárhoz, annál fogva azokat nem küldheti. A megérkezetés határnapjáról sincs semmi értesülése.

— **Gyász.** Nagy veszteség érte Szűk Sándor verbőczyi református lelkészt. Szeretett, kedves neje, szül. Kalós Anna f. hó 1-én d. u. 2 órakor hirtelenül elhunyt. A család ez alkalommal a következő gyászjelentést adta ki: Elesett a mi fejünk koronája. Alulírottak lesújtva tudatjuk, hogy a legjobb feleség, édesanya, leány, testvér, rokon *Szűk Sándorné* szül. Kalós Anna tegnap délután 2 órakor, életének 45-ik, boldog házasságának 22-ik évében hirtelenül meghalt. Drága halottunkat fájdalomtól összetört szívvel, de sirontúli viszonttalálkozás édes reményében holnap, május 3-án, délután 3 órakor fogjuk eltemetni. Verbőc, 1914 május 2-án. Szűk Sándor református lelkész, mint férj; Szűk Sándor, Béla, Ilona, Ferenc, Margit, Endre, István, mint gyermekei; özv. Kalós Péterné református lelkészné, mint édesanyja, Kalós Kálmán, Péter, Sándor, mint testvérei és a nagyszámú rokonok. — Temetésén úgy a község, mint az egész vidék lakossága résztvett. Akik csak ismerték, mindenki megjelent a temetésen, ahol Bihari Lajos salánki lelkész szíveig ható imája és búcsúbeszéde mindenki szeméből könnyet csalt ki. Mindenki sírt, aki csak jelen volt. A salánki énekkar éneke is megható volt. Atyja Kalós Péter tiszabecsi református lelkész volt, ahonnan szintén sokan jelentek meg, hogy mély gyászuknak ők is kifejezést adjanak személyesen. Szeretett férjén kívül, hét árva, édesanya, három testvér, nagyszámú rokonok és ismerősök gyászolják. Legyen emléke áldott, aki mindig csak szeretni tudott. Emléke örökké szívünkben él. (O. K.)

— **Templomszentelés.** A nagypaládi református egyház újonnan épített templomát folyó hó 17-én délelőtt fogja felszentelni dr. Baltazar Dezső, a tiszántúli református egyházkerület püspöke. A szentelési istentisztelet sorrendje a következő:

1. Főtiszteletű és méltóságos püspök úr vezetésével a lelkészek és vendégek fél 10 órakor a 74. dicséret 1., 2. versének éneklése közben bevonulnak a templomba.

2. *Fennálló ének*: 37. dicséret első verse.

3. *Gyülekezeti nagy ének*: 233. dicséret 1., 2. verse.

4. *Szentelési ima.* Mondja főtiszteletű és méltóságos dr. Baltazar Dezső püspök úr.

5. *Textus előtti ének*: Szűkölködünk stb.

6. *Alkalmi beszéd* a templomban. Tartja nt. *Soltész Elemér* nagybányai ref. lelkész, egyházmegyei főjegyző, alkalmi beszédet kívül tart *Makai Elek* szatmárhegyi református lelkész.

7. *Keresztel*: Nagy Elek kispaládi református lelkész, egyházmegyei tanácsbíró.

8. *Gyülekezeti ének*. 233. dicséret.

9. *Urvacsoraosztás.*

a) *Agendázik és kenyeret oszt*: Nagy Lajos felsőbányai református lelkész.

b) *Bort oszt s Urvacsoravétel után imádkozik*: Varga Jenő méhteleki református lelkész.

10. Az egyház rövid történetét olvassa s a gyülekezetet megáldja: *Sipos Károly* nagypaládi reform. lelkész.

11. *Gyülekezeti ének*: 174. dicséret 1. verse.

Istentisztelet után főtiszteletű püspök úr a lelkészlakon fogadja a tisztelgő küldöttségeket, ennek megtörténte után közebed.

Egy teríték ára 5 korona.

Este 6—7 órakor étlap szerint vacsora.

Utána táncmulatság.

Belépti díj a táncmulatságra: Személyjegy 2 kor., családjegy 4 személyre 5 korona.

Népmulatságra: Személyjegy 1 korona, családjegy 4 személyre 3 korona.

Felülfizetések köszönettel fogadtnak s hírlapilag nyugtáztatnak.

A halmii állomáson reggel 7 órakor és délután fél 3 órakor megrendelésre az érkező vendégekre fogatok várnak.

A fogatok elhelyezéséről gondoskodva van.

— **Helyreigazítás.** Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Nagybecsű lapjának 18-ik számában „Választási mozgalmak a nagyszalontai egyházmegyében” cím alatt egy tudósítás jelent meg. Az ott említett nevek között az én kicsinységem is említve van. Nem tudom, hogy a tisztelt tudósító melyik ujjából szopta a reám vonatkozó adatait?! Az ellen azonban, hogy egy ilyen, minden alapot nélkülöző tudósításban, nevem meghurcoltassék, a leghatározottabban tiltakozom. Vagyok nagytiszteletű szerkesztő úrnak kész szolgája *Bagdi János* ref. lelkész. Ant, 1914 május 5. Kérem ennek a pár sornak a szíves közzétételét. (NB. Ha valaki közállásra méltónak ítéltetik, az még nem meghurcolás, egyébként a tudósítót illeti a szó, kit a dolog jóvátételére ezennel felkérünk. Szerk.)

— **Minden jó, ha jó a vége.** A múlt év elején az akkori tragikus események hatása alatt Demjén Sándor szatmári egyháztanácsos exaltált nyilatkozatot küldött be lapunkhoz, melyben lelkésze, dr. Kováts J. István ellen foglalt állást. Mi ezt a nyilatkozatot nem helyeseltük és azzal a hittel tettük félre, hogy majd meghiggadnak a felek. E helyett azonban per lett a dologból s Demjén úr azzal sürgette meg ismételtén a nyilatkozat kiadatását, hogyha azt ki nem adjuk, más lapokban fogja azt közzé tenni. A kiadatást követelte viszont a dr. Kováts úr ügy-

védje is. Erre mi azt némely kényesebb részletek kihagyásával, a felelőségnek teljes áthárításával közre is adtuk. Mint örömmel értesülünk, a ránk is kellemetlenné vált ügynek mégis jó vége lett. Demjén Sándor úr kérdéses nyilatkozatát mind az egyháztanács, mind a bíróság előtt visszavonta, azt sajnálta és meg nem tettnek kívánta tekintetni s ezáltal a sértettnek, nt. dr. Kováts J. István úrnak a lehető legnagyobb elégtételt önként megadta s dr. Kováts István úr ezt az elégtételt elfogadta. Ezt az elégtételt kívánjuk mi teljesebbé tenni azáltal, hogy ezt a *körülményt* a megnyugtató végkifejtést olvasóink tudomására hozzuk. Minden jó, ha jó a vége.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

BORIS FERENC SZÁMOLÓGÉPE

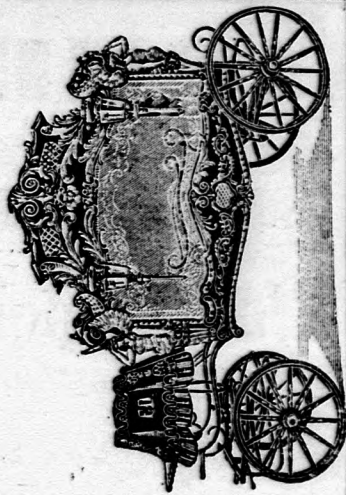
Rendkívül használható **számológépet** szerkesztett **Boris Ferenc** törökszentmihályi tanító, mely míg egyfelől minden tudományos követelménynek megfelel s a tekintetben is nagy haladást képvisel az eddigi taneszközökhöz képest, másfelől teljesen leköti a tanulók érdeklődését s lehetővé teszi azt, hogy játszva tanuljon. A tanítónak a tanításnál könnyebbség, a tanulóknak a tanuláshoz gyönyörűség. Szabadalmazva s többszörösen ajánlva van. **Ára teljesen felszerelve 324 korona.** ++++++

Megrendelhető a feltaláló tanító úrnál Törökszentmihályon, vagy lapunk szerkesztőségében és kiadóhivatalában Debrecen, Nyomtató-utca 9-ik szám.

FRISS ZSIGMOND ÉS DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍZ, SZEM-
FEDŐ, SIRKOSZORU,
GYÁSKOCSI ÉS
RÁVATÁLOZÁSI CIKKEK
GYÁRA,
TEMETKEZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEYZÉK
INGYEN ÉS BERMENTVE.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

A LEGOLCSÓBB PERMETEZŐ ANYAG A

PROVINO

Hatása TARTÓS. — Tapadása KITÜNŐ.

Számos uradalmi szőlőben évek óta bevezetve!
Ára: 50 kg.-os zsakokban kg.-onként 54 fillér.

Egyedüli beszerzési forrás:

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE”
BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám.

